

УДК [37.013.42+364-43]:316.772:39:304.4

**ПРАБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНАЙ КАМУНІКАЦЫІ ПАДЧАС
ПРАФЕСІЙНАЙ ПАДРЫХОЎКІ БУДУЧЫХ
СПЕЦЫЯЛІСТАЎ САЦЫЯЛЬНАЙ СФЕРЫ ДЛЯ РАБОТЫ
ВА ЎМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНАГА СОЦЫУМУ**

**Міхайлава А.Л., канд. пед. навук, дацэнт,
Міхайлаў С.І., старшы выкладчык**
*Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава
Віцебск, Рэспубліка Беларусь*

Анатацыя: разглядаецца праблема авалодання навыкамі міжкультурнай камунікацыі ў працэсе фарміравання прафесійнай кампетэнтнасці будучых спецыялістаў сацыяльнай сферы, а таксама – практычнымі асновамі этнапедагогікі; вынікі заснаваны на матэрыяле аўтарскага эмпірычнага даследавання адзначанай праблемы пры падрыхтоўцы будучых спецыялістаў па сацыяльнай рабоце і сацыяльных педагогаў Віцебскага рэгіёна.

Ключавыя словы: будучы спецыяліст сацыяльнай сферы, міжкультурная камунікацыя, міжэтнічная камунікацыя, полікультурны соцыум.

**INTERCULTURAL COMMUNICATION THROUGH TRAINING
OF FUTURE SOCIAL SPHERE SPECIALISTS IN A
MULTICULTURAL SOCIETY**

**Mikhaylava A.L., associate professor,
Mikhaylav S.I., senior lecturer**
*Educational Establishment "Vitebsk State P.M. Masherov University"
Vitebsk, Republic of Belarus*

Summary: the problem of mastering the skills of intercultural communication in the process of formation of professional competence of the future social sphere specialists, as well as - a practical basis of etnopedagogics; results are based on the material author's of the empirical studies of this problem in the preparation of the future experts in social work and social educators of the Vitebsk region.

Keywords: future social sphere specialists, intercultural communication, multicultural society.

На сучасным этапе развіцця грамадства надзвычай важнае значэнне набывае працэс стварэння спрыяльных умоў адукацыі будучых спецыялістаў сацыяльнай сферы, здольных эфектыўна выконваць прафесійныя функцыі ва ўмовах полікультурнага соцыуму. Асаблівасць пабудовы сацыяльнага ўзаемадзеяння з прадстаўнікамі іншых этнічных груп у многім звязана з этнапедагагічнымі каштоўнасцямі пэўных этнічных груп, адносіны да якіх фарміраваліся на працягу шэрагу стагоддзяў у міжпакаленным узаемадзеянні і прывіталіся асабе ва ўмовах мікрасоцыуму. Аб'ектыўна існуе шэраг этнапедагагічных каштоўнасцей, актуальных для любога народа або этнічнай групы.

Паняцце “полікультурны соцыум” разглядаецца намі ў якасці пэўнай геаграфічна вызначанай сацыяльнай прасторы, у якой супольна пражываюць і ажыццяўляюць камунікацыю прадстаўнікі рознай прыналежнасці: этналінгвістычнай, рэлігійнай і сацыяльна-эканамічнай.

Мы распрацавалі апытальнік па вывучэнні праблем міжкультурнай і міжнацыянальнай камунікацыі, рэспандэнтамі сталі студэнты, якія атрымліваюць спецыяльнасць “Сацыяльная работа (сацыяльна-псіхалагічная дзейнасць)” або “Сацыяльная педагогіка” (61 чалавек).

Міжкультурная камунікацыя падаецца 74% рэспандэнтаў як стасункі з прадстаўнікамі іншай культуры, 21% студэнтаў зазначаюць, што гэта сяброўскія адносіны да прадстаўнікоў іншай культуры, астатнія 6% – разумеюць як ляяльнае стаўленне да іншаземных грамадзян. Прадстаўніка іншай культуры і нацыянальнасці рэспандэнты ўяўляюць наступным чынам: 21% – такім, як і сам; 20% – іншым; па 8% – цікавым, звычайным, камунікабельным, талерантным; 7% – таварыскім; па 5% – добразычлівым, культурным; 7% – складана ўявіць. Да студэнтаў-прадстаўнікоў нацыянальных меньшасцей на сваім факультэце / у сваім універсітэце 62% рэспандэнтаў адносяцца нейтральна, 25% – станоўча, 7% – адмоўна, 3% – выказалі свае меркаванні. Да вымушаных мігрантаў, перасяленцаў, бежанцаў з іншых краін –

кліентаў сацыяльных службаў і суб’ектаў адукацыйнай сістэмы Рэспублікі Беларусь 82% апытаных адносяцца нейтральна, 13% – станоўча, 2% – адмоўна, 3% – выказалі свае меркаванні.

Адносна рэйтыngu цяжкасцей, якія могуць суправаджаць работу спецыяліста сацыяльнай сферы з кліентамі-прадстаўнікамі іншых культур і нацыянальнасцей, рэспандэнты вызначылі моўны бар’ер (узровень складанасці – сем балаў па дзесяцібальнай шкале), затым выбралі тры складанасці – адрозненні ў менталітэце, іншая сацыяльная культура, прыналежнасць да іншай рэлігіі.

Сярод кампетэнцый, неабходных спецыялісту сацыяльнай сферы ў рабоце з кліентамі-прадстаўнікамі іншых культур і нацыянальнасцей, рэспандэнты вызначылі наступныя: камунікабельнасць (33% рэспандэнтаў); веданне замежнай мовы (25%); талерантнасць (23%); цярплівасць (18%); таварыскасць (16%); лаяльнасць (12%); добразычлівасць і веданне менталітэту ды культурных асаблівасцей (па 8%); прафесіяналізм (7%).

Пры ацэнцы па дзесяцібальнай шкале ў сябе як будучага спецыяліста сацыяльнай сферы кампетэнцый і асобасных якасцей, неабходных для арганізацыі міжкультурнай або міжэтнічнай камунікацыі, рэспандэнты паказалі як сфарміраваныя на высокім узроўні (з ацэнкай ад шасці да васьмі балаў). Сярод апытаных студэнтаў маюць вопыт міжкультурнай камунікацыі 74%, прычым дадзены вопыт ацэньваюць як станоўчы 72% з іх, як нейтральны – 26%, як адмоўны – 2%.

Такім чынам, чвэрць студэнтаў ад усіх удзельнікаў даследавання не мае практычнага вопыту міжкультурнай камунікацыі, мабыць, таму яны або не могуць дакладна ўявіць сабе прадстаўніка іншай культуры / нацыянальнасці, або даюць даволі стэрэатыпныя адказы. апытальніку большасцю рэспандэнтаў (82%), звязаны, на наш сфер. Ацэнка ўласных кампетэнцый і асобасных якасцей, неабходных для арганізацыі міжкультурнай або міжэтнічнай камунікацыі, падаецца нам некалькі завышанай, паколькі чвэрць студэнтаў, якія не маюць вопыту міжкультурнай або міжэтнічнай камунікацыі, ацэньваюць іх, згодна са сваёй паспяховасцю навучання. Толькі трэць рэспандэнтаў указалі “камунікабельнасць” як адну са значных кампетэнцый для паспяховай міжкультурнай і міжэтнічнай камунікацыі.